

Kehälinjamuutokset (linjat 554, 523 ja 553)

89/08.01.01.00/2024 [Kehälinjamuutokset]

Hallitus 23.04.2024 § 30

Esittelijä Vs. toimitusjohtaja Vesa Silfver
Valmistelija Tulosalueen johtaja Johanna Wallin, p. 050 337 5685
Yksikön päällikkö Aleks Manninen, p. 040 554 3534
Aluepäällikkö Miska Peura, p. 040 176 8660

HSL:n strategiassa tavoitellaan matkustajamäärien kasvattamista, kustannustehokkaampaa joukkoliikennettä ja joukkoliikenteen päästöjen vähentämistä. Strategiakauden tavoitteena on ylittää 400 miljoonaa vuosittaiseen nousuun HSL:n joukkoliikenteessä vuoteen 2025 mennessä. Nousujen määrä on lisääntynyt merkittävästi korona-ajan rajoitusten poistuttua, mutta palautuminen on ollut ennakoitua hitaampaa erityisesti siksi, että työmatkoja tehdään nykyisin aiempaa vähemmän etätöiden tekemisen yleistyttyä pysyvästi.

HSL:n toiminta- ja taloussuunnitelmassa on vuodelle 2024 varattu 6 miljoonan euron lisärahoitus joukkoliikennepalvelun kehittämiseen strategian tavoitteiden mukaisesti. Rahoitus kohdennetaan joukkoliikenteen tarjonnan parantamiseen niille alueille ja linjoille, joilla ennakoitaan olevan suurin potentiaali matkustuksen lisääntymiseen. Ensimmäiset näistä toimenpiteistä toteutettiin tammikuussa 2024, jolloin esimerkiksi useiden linjojen vuoroväliä tihennettiin ruuhka-aikojen ulkopuolella vapaa-ajan joukkoliikennematkustuksen houkuttelevuuden parantamiseksi. Huhtikuun alussa toteutuivat ensimmäiset lähijunaliikenteen palvelutasoparannukset. Loput lisärahoituksella toteutettavat toimenpiteet pyritään toteuttamaan talviaikataulukauden alkaessa elokuussa sekä junaliikenteen osalta lokakuussa Tikkurilan ratatöiden päättyessä.

HSL:ssä toteutettiin vuosina 2022–2023 Kehä I:n linjastotarkastelu -työ, jossa kerättiin laajasti asiakasymmärrystä Kehä I:n käytävän joukkoliikenteen kehittämisen tueksi. Kehä I on liikennemääriltään Suomen vilkkain tie, jonka varrella olevien bussipysäkkien lähiympäristössä asuu noin 100 000 asukasta Helsingissä ja Espoossa. Linjastotarkastelussa selvitettiin mahdollisuuksia kohdentaa nykyisten linjojen tarjontaa siten, että ne mahdollistaisivat nykyistä sujuvamman liikkumisen joukkoliikenteellä Kehä I:n käytävässä. Työssä ei kuitenkaan löydetty ratkaisua, joka olisi nykyisen liikenteen kustannustasolla mahdollistanut linjaston uudelleenjärjestelyn ilman että samalla olisi merkittävästi heikennetty joitakin nykyisiä paljon käytettyjä yhteyksiä. Työssä kuitenkin tunnistettiin Kehä I:n päästä päähän kulkevan linjan merkittävä kasvupotentiaali, minkä takia Kehä I:n joukkoliikenteen kehittäminen valikoitui yhdeksi keskeisimmistä kohteiksi, minne HSL:n talousarviossa vuodelle 2024 varattua lisärahoitusta kannattaa käyttää.

Asiakasymmärrys

Kehä I:n bussiliikenteen kehittäminen nousi esille Tapiolan ja Leppävaaran linjastosuunnitelman osallisuustyössä sekä Itä-Helsingin liikkumiskyselyssä syksyllä 2021. Tapiolan ja Leppävaaran alueen linjastosuunnitelmatyössä yhtenä keskeisenä osana oli suunnitella Tapiolan ja Leppävaaran väliset joukkoliikenneyhteydet tilanteeseen, jossa pikaraitiolinja korvaa bussirunkolinjan 550. Pikaratikan Espoon päätepysäkki on Keilaniemessä. Aiemmin tarjottu tiheä runkolinjayhteys Tapiolan ja Leppävaaran väliltä poistui pikatikan liikenteen alkaessa. HSL:n hallituksen 8.2.2022 (§13) hyväksymässä Tapiolan ja Leppävaaran linjastosuunnitelmassa nopea yhteys Tapiolan ja Leppävaaran välille esitettiin tarjottavaksi linjalla 523, jonka liikennöinti

alkoi elokuussa 2023. Linjastosuunnitelmassa kuitenkin todettiin, että jatkotyönä tulee selvittää tarkemmin mahdollisuuksia jatkaa linjan 523 reittiä Leppävaarasta pidemmälle esimerkiksi Kehä I:n suuntaisesti, jotta linjan palvelisi paremmin poikittaisia liikkumistarpeita.

Tapiolan ja Leppävaaran linjastosuunnitelmaa seuranneessa Kehä I:n linjastotarkastelussa kerättiin syksyllä 2022 laajasti asiakasymmärrystä liikkumiskyselyn ja asukastyöpajojen sekä matkapäiväkirjojen ja haastatteluiden avulla. Liikkumiskyselyyn vastasi yli 9 000 seudun asukasta, joista noin puolet ilmoitti asuvansa Kehä I:n läheisyydessä. Kyselyn vastauksissa, haastatteluissa ja työpajoissa keskeisimmät toiveet olivat Kehä I:n käytävän joukkoliikenteen vuorotarjonnan lisääminen erityisesti iltaisin ja viikonloppuisin sekä Kehä I:n päästä päähän liikennöivä nopea vaihdoton yhteys. Muita vastauksissa toistuneita teemoja olivat muun muassa matka-aika ja vaihtojen toimivuus. Kehä I:n nykyinen joukkoliikenne sai vastaajilta arvosanaksi 2,8 asteikolla 1–5.

Nykyinen bussiliikenne Kehä I:llä

Kehä I:n käytävän nykyinen bussilinjasto muodostuu linjoista 54, 523 ja 553(K). Linja 54 palvelee erityisesti työmatkayhteyksiä Itä- ja Koillis-Helsingistä Pitäjänmäelle ja linja liikennöi ainoastaan arkisin. Linjat 523 Leppävaara–Tapiola–Westendinasema ja 553(K) Hakunila–Malmi–Maunula–Leppävaara ajavat joka päivä aamusta iltaan. Linja 553 ajaa linjan 54 liikennöintiaikojen ulkopuolella K-reittiä Lassilan ja Pitäjänmäen aseman kautta. Nykyiset linjat tarjoavat joukkoliikennedyhteudet Kehä I:n varrelle käytännössä koko kehätien pituudelta Itäkeskuksen ja Tapiolan välillä, mutta kukin linjoista palvelee vain osaa Kehä I:stä. Linjojen 54 ja 523 reitit ulottuvat noin kolmen kilometrin päähän toisistaan, mutta niiden väliltä puuttuu osuus Pitäjänmäen ja Leppävaaran väliltä. Nykyisillä linjoilla on mahdollista kulkea esimerkiksi Itä-Helsingistä Leppävaaraan ja Tapiolaan, mutta matkalla on tällöin vähintään yksi vaihto. Lisäksi Kehä I:n eri osilla kulkee pienen matkaa muuta bussiliikennettä, mutta näitä linjoja ei ole tarkasteltu tässä yhteydessä.

Muutokset linjoihin

Aiemmin tehdyn linjastotarkastelun pohjalta HSL:ssä on valmisteltu muutoskokonaisuus, jossa nykyiset yhteydet voidaan säilyttää ja niiden rinnalle tuodaan uusi linja 554 Itäkeskuksesta Westendinasemalle. Uusi linja yhdistää nykyisten linjojen 54 ja 523 reitit ja tarjoaa vaihdottoman yhteyden Kehä I:n itäpäästä länsipäähän. Uusi linja yhdistää aluekeskuksia, raideliikenteen asemia ja muita keskeisiä joukkoliikenteen vaihtosolmuja, joiden kautta linja mahdollistaa suuren määrän vaihdottomia ja yhden vaihdon matkoja eri puolilla HSL-aluetta asuville ja liikkuville. Linjaa 554 on tarkoitus liikennöidä arkisin, lauantaisin ja sunnuntaisin aamusta iltaan.

Muutoskokonaisuus käsittää seuraavat toimenpiteet:

- Linja 54 Itäkeskus–Kehä I–Lassila–Pitäjänmäki–Valimo säilyy nykyisellä reitillään, mutta sen tarjonta vähenee hieman. Uusi linja 554 tuo merkittävästi lisää tarjontaa linjan 54 vilkkaimmalle reittisuudelle Itäkeskuksesta Kaupintielle. Pitäjänmäentien ja Valimon aseman ympäristön saavutettavuus on parantunut pikaraitiotie 15:n aloitettua ja pikaratikan vuorovälin tihennettyä sekä A-junan päivä- ja viikonloppuliikenteen tihennyttyä.
- Linja 523 lakkautetaan, mutta uusi linja 554 korvaa sen kokonaisuudessaan suunnilleen vastaavalla tarjonnalla. Linjan 523 nykyisten käyttäjien näkökulmasta vain linjanumero muuttuu.
- Linjan 553 ilta- ja viikonloppuliikenteen K-variantista voidaan luopua, kun uusi linja 554 tarjoaa koko- ja jokapäiväisen poikittaisyhteyden Lassilaan, Pitäjänmäen

asemalle ja Mäkkylään. Muutos nopeuttaa vapaa-ajan poikittaismatkoja esimerkiksi Pakilasta Leppävaaraan.

- Perustetaan uusi linja 554 Itäkeskus–Kehä I–Lassila–Pitäjänmäen asema–Leppävaara–Tapiola–Westendinasema. Uusi linja vahvistaa linjan 54 vilkkaimman reittiosuuden tarjontaa Itäkeskuksen ja Kaupintien välillä sekä tarjoaa laajasti nopeita poikittaisia joukkoliikennesyhteyskäytöksiä Kehä I:n käytävässä. Linjan reitti kulkee useiden keskeisten joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kautta, jolloin se helpottaa Kehä I:n varren asukkaiden lisäksi myös muualla eri puolilla seutua asuvien liikkumista.

Kustannukset ja vaikutukset

Vuositasolla linjastomuutoskokonaisuuden tuoma lisäkustannus on n. 2 miljoonaa euroa verrattuna linjojen 54, 523 ja 553(K) nykyisiin liikennöintikustannuksiin. Vuodelle 2024 lisäkustannus syyskauden liikenteen osalta on noin 800 000 euroa. Muutoskokonaisuuden tavoitteena on helpottaa merkittävästi erityyppisten matkojen tekemistä joukkoliikenteellä: esimerkiksi työmatkoja Itä- ja Pohjois-Helsingistä Espooseen sekä vapaa-ajan harrastus- ja ostosmatkoja, joita Kehä I:n käytävässä nykyisin tehdään paljon henkilöautolla. Myös aiemmin eri yhteyksissä tehdyissä liikennemallitarkasteluissa Kehä I:n joukkoliikenteen tarjonnan kehittäminen ja lisääminen on osoittanut merkittävää kasvua joukkoliikenteen kulkutapaosuuteen. Uusi linja 554 parantaa joukkoliikennepalvelua suoraan noin 100 000:lle kävelyetäisyydellä Kehä I:n pysäkeistä asuvalle. Uudesta tarjonnasta hyötyvät vaihtosolmujen kautta myös esimerkiksi ratakäytävien varrella eri puolilla HSL-alueita asuvat aina Keravalle, Kirkkonummelle ja Siuntioon asti. Linja 554 risteää myös kymmenen runkobussilinjan kanssa. Lisärahoituksen mahdollistamana muutokset voidaan tehdä siten, että nykyisiä yhteyksiä ei poisteta vaan niiden rinnalle voidaan tuoda kokonaan uutta palvelua.

Hallintosäännön 9 §:n kohdan 9 mukaan hallitus päättää HSL:n toimialueen joukkoliikenteen palvelutarjonnan määrästä ja laadusta bussi-, juna-, lautta-, raitio- ja metrolinjoilla.

Ehdotus Hallitus päättää hyväksyä linjan 554 perustamisen sekä linjan 523 ja linjan 553 K-reitin lakkauttamisen syysliikenteen 2024 alusta lähtien.

Käsittely Hallituksen varajäsen Lilli Salmi poistui kello 9.57 ennen päätöksentekoa. Hallituksen varajäsen Kauko Passi poistui kello 10.07 ennen päätöksentekoa.

Hallituksen jäsen Mia Laiho ehdotti asian pöydällepanoa. Hallituksen jäsen Heli Halava kannatti ehdotusta. Koska oli tehty kannatettu pöydällepanoehdotus, suoritettiin äänestys nimenhuutoäänestyksenä. Ne, jotka kannattivat asian käsittelyn jatkamista, äänestivät JAA. Ne, jotka kannattivat asian pöydällepanoa, äänestivät EI.

Äänestyksessä annettiin 11 JAA-ääntä (Aura, Hämäläinen, Kauppila, Kauppinen, Liukkonen, Månsson, Pajula, Rajala, Rydman, Sauri ja Ylitalo) sekä 3 EI-ääntä (Brax, Halava ja Laiho). Puheenjohtaja totesi, että asian käsittelyä jatketaan.

Hallituksen jäsen Mia Laiho ehdotti esittelijän ehdotuksen hylkäämistä. Ehdotus raukesi kannattamattomana. Puheenjohtaja totesi esittelijän ehdotuksen tulleen hallituksen päätökseksi.

Päätös Hallitus päätti hyväksyä esittelijän ehdotuksen.